

- בלמ"ס -

לשכת היועץ המשפטי	
02/09/2019	תאריך
ב' אלול, תשע"ט	
נציבות 2: לשכה משפטית: תחום עתירות וערעורים	תיק
51809619	סימוכין

האגודה לזכויות האזרח בישראל

לשכת מ"מ נציב בתי הסוהר
יועמ"ש

הנדון: תרגום והנגשה של נהלים ופקודות שב"ס לערבית

סימוכין: פנייתכם למ"מ נציב שב"ס מיום 7.7.2019

במענה לפנייתכם שבסימוכין, הריני מתכבד להשיבכם כדלקמן:

1. נקודת המוצא בפנייתכם היא, שמוטלת לכאורה חובה על רשויות השלטון לפרסום מסמכים ופקודות בשפה הערבית, אולם למיטב ידיעתנו הוראות הדין בישראל אינן כוללות חובה כזו, ואף פנייתכם אינה מצביעה על מקור נורמטיבי לחובה כזו בדין. לציין כי עמדתנו זו בעינה עומדת, אף לאחר שעיינו בפסיקת בתי המשפט אליה הפניתם בפנייתכם, ממנה כלל לא היה ברור כיצד הגעתם למסקנה זו.
2. הדין בישראל הכולל את החקיקה הראשית, חקיקת המשנה ואף את פקודות הנציבות המותקנות על ידי נציב בתי הסוהר מכוח הוראות סעיף 80א לפקודת בתי הסוהר, רואה אור בשפה העברית בלבד, וכאמור לא קיימת כל הוראת דין או פסיקה של בית המשפט העליון ולפיה, יש לפרסם את הוראות הדין בשפה הערבית או כל שפה אחרת לצורך העניין. לכל היותר, כפי שצוין בפסיקה אליה הפניתם, שכזכור ניתנה על יסוד הסכמת המשיב שם - המוסד לביטוח לאומי - מדובר על תרגום של טפסי הביטוח הלאומי לשפה הערבית.
3. לטעמנו, לא ניתן לומר כי פרסום פקודות ונהלי שב"ס רק בשפה העברית, פוגעת בזכות הגישה לערכאות, שכן במצב דברים זה, הדברים נכונים ביחס לכל דבר חקיקה במדינת ישראל ואף לפסיקת בתי המשפט, שהיא כשלעצמה מפורסמת אך ורק בשפה העברית.
4. לעניין זה יפים דברי בית המשפט העליון (כב' השופטת וילנר) בבג"ץ 8676/18 מועוויה כבהה ואח' נ' שרת המשפטים [פורסם באר"ש] במסגרתו נדחתה עתירה לחייב ביצוע של בחינת ההסמכה של לשכת עורכי הדין בשפה הערבית:

"...השליטה בשפה העברית הכרחית וחיונית היא לעבודתו של עורך דין במדינת ישראל. כך, נוסחם המחייב של דברי החקיקה הוא הנוסח העברי (ראו: סעיף 24 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981; עניין עדאלה, בעמוד 412), ומשכך, נדרשים כלל עורכי הדין לשלוט בשפה העברית ברמה המאפשרת הבנה של לשון החוק ופרשנותו; כתבי טענות המוגשים לבתי המשפט, על נספחיהם וצירפותיהם, נכתבים ככלל בשפה העברית; חוות הדעת נכתבות בעברית; הדיונים בבתי המשפט מתנהלים בשפה זו; פסקי הדין של כלל בתי המשפט בישראל, וביניהם פסקי הדין של בית משפט זה אשר מהווים דין מחייב – נכתבים ומתפרסמים בשפה העברית בלבד; כמוהם גם מרבית הספרות המשפטית (ראו: עניין עדאלה, בעמודים 416-417; בש"א 815/19 גריב נ') (Fidam Select בפירוק) מספר חברה B89058 [פורסם בנבו] (5.2.2019); סלטון, בעמודים 389-390; אמנון רובינשטיין וברק מדינה המשפט החוקתי של מדינת ישראל – עקרונות יסוד 439 (מהדורה ששית, 2005)); ואחרון, אך לא בחשיבותו, לימודי המשפטים בישראל בכל מוסדות הלימוד – הכוללים, מטבע הדברים, קריאה וכתובה של תמלילים (טקסטים) משפטיים מורכבים – מתקיימים בשפה העברית, באופן המחייב את כלל הסטודנטים למשפטים לשלוט בשפה זו."

5. לצד האמור לעיל, לאחרונה נפסק בבית המשפט העליון (כב' השופט מינץ) בבש"א 815/19 גריב נ' Fidam Select (בפירוק) בהקשר של הגשת כתב טענות לבית המשפט בשפה האנגלית, כי בהתאם להוראות סעיף 4 לחוק יסוד: ישראל-מדינת הלאום של העם היהודי (להלן: "חוק הלאום") השפה העברית היא השפה הרשמית במדינת ישראל לצד המעמד המיוחד לו זוכה השפה הערבית. בעניין זה, בהמשך סעיף 4 לחוק הלאום נקבע, כי "הסדרת השימוש בשפה הערבית במוסדות ממלכתיים או בפניהם תהיה בחוק".
6. לטענה כפי שהוצגה בפנייתכם ולפיה קיימת חובה לכאורה לפרסום הוראות הדין של שב"ס בשפה הערבית, אין כל תימוכין בחקיקת הכנסת או בפסיקת בית המשפט העליון. קביעה כזו, כאמור, צריכה להיות מוסדרת באמצעות חקיקה ראשית. כך לגבי שירות בתי הסוהר וכך גם לגבי כל דין החל במדינת ישראל, ואין לגזור חובה כזו בהעדר הוראה מפורשת בדין כאמור.
7. זאת ועוד, לטעמנו דווקא בין כתלי בית הסוהר, מקום בו מצויים אנשי סגל, ביניהם - לרוב כאלו אשר דוברים את השפה הערבית ואף שפות אחרות, אסיר המבקש זאת, זוכה לסיוע בהבהרת זכויותיו וחובותיו במקום המאסר.
8. בעניין זה, אף נבקש להביא לידיעתכם, כי באגפים השונים במתקני שב"ס תלויים שלטים בדבר "חובות וזכויות" של אסירים ובמסגרת שלטים אלו, מוצג לידיעת האסירים מידע רב אודות זכויותיהם וחובותיהם במאסר - שהינו בגדר תמצית כללי "האסור והמותר" בשגרת היום בבית הסוהר. **לא למותר לציין, כי מלבד קיומם של שלטים כאמור בשפה העברית, שלטים אלו מתורגמים לעוד ארבע שפות לרבות לשפה הערבית** [לתגובתנו תצורף דוגמא לשלט כאמור בשפה הערבית].

9. המידע המובא כאמור לעיל, בדרך זו, מהווה בסיס להגשת בקשות שונות על ידי אסירים לסגל בית הסוהר, כאשר בקשות אלו, המוגשות לרוב על גבי טפסים ייעודיים בסיוע הסגל ובאמצעותו, והנוגעות להתנהלות במאסר (חופשה, ביקורים התייחדות וכדו'), מטופלות כדבר שבשגרה על ידי סגל בית הסוהר.
10. בעניין זה אף נפנה להוראות פקודת הנציבות 04.31.00 שעניינה "מיצוי ההליך המנהלי ואופן הטיפול בעתירת אסיר", במסגרתה מפורט תהליך סדור להגשת בקשות כאמור על ידי אסירים וקבלת מענה, ובהמשך אף קיימת התייחסות לתהליך הגשת עתירת אסיר ולצורך, כי האסיר ירואיין הן על ידי מנהל האגף והן על ידי סגן מפקד בית הסוהר וזאת על מנת לנסות ולפתור את העניין ו/או הסוגיה העומדת בבסיס העתירה.
11. מכאן, הן כאשר מדובר בבקשה מנהלית והן כאשר מדובר בעתירת אסיר, סגל בית הסוהר עושה ככל שניתן, לסייע לאסירים, ובכלל זה גם לכאלו שאינם דוברים את השפה העברית, בפתרון בעיות הנוגעות להתנהלות בבית הסוהר.
12. עוד נציין, כי ככל שהדבר נוגע לשלטי הכוונה, קיימות פקודות נציבות המחייבות הצבת שלטים בשפה הערבית. כך לדוג': פקודת הנציבות 01.23.00 שעניינה "הגבלת עישון במתקני שירות בתי הסוהר – הנחיות לסגל שב"ס" מחייבת לקבוע שלט בכניסה לביס"ר או למבנה המשרדים, בהם יהיה סמל "אסור לעשן" וכיתוב בעברית ובערבית כדלקמן: "העישון אסור בבניין זה למעט באזורים המסומנים לכך. העובר על הוראה זו צפוי לעונש".
- כך גם בפקודת הנציבות 04.42.00 שעניינה "סדרי ביקור אצל אסירים" נקבע, כי במקום המתנת המבקרים יוצב שלט בעברית, בערבית ובו מידע אודות שעות הביקורים, ימי הביקור, מספר המבקרים המותר, איסור הכנסת חפצים אסורים, סדרי מסירת חפצים המותרים בהכנסה ועוד.
13. לסיכום האמור נשוב ונדגיש, כי לא קיימת כל חובה בדין לפרסום פקודות ונהלים בשפה הערבית. שירות בתי הסוהר כארגון כליאה לאומי הציב שילוט בשפה הערבית בדבר חובות וזכויות במאסר ואנשי הסגל מסייעים לכלל האסירים בהגשת בקשות הנוגעות להתנהלות בין כותלי בית הסוהר, בין אם מדובר בדוברי עברית ובין אם לאו.

בברכה,

ר/כ אוהד בוזי, עו"ד
 רת"ח עתירות, ערעורים ובקרה

